

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز

صور تجلسه کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست

رئیس کمیسیون: بشیر جعفری	تاریخ جلسه : ۱۴۰۳/۰۶/۱۷	محل نشست: اتاق بازرگانی تبریز	ساعت شروع : ۱۰:۰۰	ساعت اختتام : ۱۲:۰۰
-----------------------------	----------------------------	----------------------------------	-------------------	---------------------

اعضای جلسه : مطابق لیست پیوستی

دستور جلسه :

" بررسی پیش زمینه ها، اهمیت و ضرورت، قوت و ضعف، تهدید و فرصت، موانع و چالش ها، الزامات و راهکارهای دیپلماسی کشاورزی با تاکید بر استان آذربایجان شرقی و کشورهای همجوار "

صورت مذاکرات :

بشیر جعفری، رئیس کمیسیون: در جلسات قبل موارد مربوط به مدیریت یکپارچه منابع آب و خاک، دریاچه ارومیه و ... مورد بررسی قرار گرفت و تصمیمات فنی در این خصوص اتخاذ شد.

اما امروز درباره دیپلماسی کشاورزی گفتگو می کنیم که در دنیا دارای اهمیت بسیاری است و ما نیز باید در حوزه کشاورزی در این راستا قدم برداریم.

یکی از مشکلات ما خلأ در تولید دانش در بخش کشاورزی است، همچنین در رابطه با بحث ارزآوری، بازاریابی و بازاریابی نیز نتوانسته ایم اقدامات موثری انجام دهیم.

لازم است ارتباط و تعامل بیشتر با کشورهای همسایه و همچنین کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا داشته باشیم. امیدواریم با تکمیل حلقه گمشده دیپلماسی در بخش کشاورزی بتوانیم از ظرفیت های موجود بهره بگیریم، در همین راستا لزوم وجود رایزن های اقتصادی در سایر کشورها برای بازاریابی محصولات کشاورزی ضروری است. اما بهتر است رایزن های تجاری از اتاق بازرگانی و رایزن های اقتصادی از حوزه اقتصادی باشند نه امنیتی تا بتوانند کارکردهای خود را داشته باشند. در این صورت خلأ های تاجر پروری نیز به عنوان یکی از خلأ های موجود تا حدودی مرتفع می شود.

همچنین با توجه به مشکل کمبود آب در کشور و لزوم ارائه راهکارهای جایگزین برای توسعه بخش کشاورزی، تشکیل معاونت کشت فراسرزمینی در وزارت جهاد کشاورزی ضروری است. در این صورت می توان هزاران هکتار را در کشورهای مانند قزاقستان با در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی خاص این کشور زیر کشت برد.

در حال حاضر محصولات کشاورزی استان به کشورهایمانند هندوستان و عراق صادر می شود و ما نباید اجازه بدهیم این بازارها از دست بروند.

دکتر حسین کوهستانی، نائب رئیس کمیسیون: من می خواهم به طرح مساله ای که آقای جعفری گفتند کمک کنم در جلسات مختلف قبلی به بحث های مختلفی از جمله ضایعات کشاورزی، بازار، محیط زیست و ... پرداخته شد و کلا از مباحث مربوط به تولید تا مصرف محصولات کشاورزی صحبت شده و الان به جای خوبی رسیدیم که تکمیل کننده بحث های قبلی است و آن دیپلماسی کشاورزی است در دنیای امروز کشاورزی هم ماهیت سیاسی پیدا کرده و وقتی ماهیت سیاسی پیدا کرد اتوماتیک وار وصل خواهد شد به بازارهای

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

جهانی، چون اگر در کشاورزی، یک سر آن به بازار وصل نشود تولید نیز رونق نخواهد یافت و مشکلاتی که در این زمینه هست نیز اصلاح نخواهد شد بنابراین اتصال به بازارهای جهانی از ضروریات است و شرایط بازارهای جهانی نسبت به تغییرات اقلیمی و سایر شرایط تغییر پیدا کرده و بخش کشاورزی بجای افزایش سرمایه، کاهش سرمایه داده است این یعنی خروج سرمایه که چه بسا همین مشکل هم با تقویت دیپلماسی کشاورزی حل خواهد شد که یک حلقه گمشده و چه بسا تکمیل کننده در بحث کشاورزی کشورمان است و اگر کشورهای دیگر را ملاحظه کنیم متوجه می شویم آنهايي که به بازار جهانی راه یافته اند تولیدات کشاورزی آن ها نیز اصلاح شده و استاندارد شده اند متأسفانه در کشورمان محصولاتی که صادر می کنیم می بینیم که از لحاظ استانداردهای جهانی دارای اشکال است و الان در این شرایط خاص حاکم از نظر ریاست جمهوری و وزیر کشاورزی و اتاق بازرگانی تبریز و ایران شرایط مهیا است و این فرصت بهتری است تا اهدافی که در این زمینه داریم بطور معنی دار تر و گسترده تر پیش ببریم. در نتیجه مقوله دیپلماسی کشاورزی از دیگر مقوله ها مهمتر است و در این جلسه برآنیم مشکلاتی که در این زمینه است را با اظهار نظرهای عزیزان حاضر در جلسه جمع بندی کنیم و به پیگیری رفع آنها بپردازیم.

دکتر اکبر کرامتی، معاون بهبود تولیدات گیاهی سازمان جهاد کشاورزی استان در خصوص دیپلماسی کشاورزی مطالب زیر را ارائه داد:

۱- پیش زمینه ها:

استان آذربایجان شرقی به عنوان یکی از قطب های کشاورزی ایران، با ظرفیت های فراوانی در تولید محصولات زراعی و باغی شناخته می شود. این استان با کشورهایی مانند ترکیه، جمهوری آذربایجان و ارمنستان هم مرز است و این همجواری می تواند به عنوان یک فرصت برای تقویت روابط تجاری و دیپلماسی کشاورزی مورد استفاده قرار گیرد. به عنوان مثال، تبادل محصولات کشاورزی با کشورهای همسایه می تواند به افزایش درآمد کشاورزان و تأمین نیازهای غذایی منطقه کمک کند.

۲- اهمیت و ضرورت

دیپلماسی کشاورزی به عنوان ابزاری برای تقویت روابط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی میان کشورها، در شرایط کنونی اهمیت بالایی دارد. با توجه به چالش های جهانی مانند تغییرات اقلیمی و بحران های غذایی، همکاری های بین المللی در حوزه کشاورزی می تواند به تأمین امنیت غذایی و توسعه پایدار کمک کند. به عنوان مثال، همکاری در زمینه تحقیق و توسعه کشاورزی می تواند به کشف تکنیک های نوین کشت و بهبود کیفیت محصولات منجر شود.

۳- قوت ها

- **تنوع محصولات:** آذربایجان شرقی به دلیل تنوع اقلیمی و جغرافیایی، قابلیت تولید انواع محصولات را دارد. به عنوان مثال، این استان یکی از بزرگ ترین تولیدکنندگان سیب در ایران است که می تواند به عنوان یک منبع تأمین کننده برای کشورهای همسایه مانند ارمنستان و جمهوری آذربایجان عمل کند.
- **منابع آبی:** وجود رودخانه های مهم مانند ارس، امکان آبیاری مناسب و کشت محصولات آب بر را فراهم می کند.
- **تجربه و دانش بومی:** کشاورزان محلی با تجربه و دانش عمیق در کشت و برداشت محصولات، می توانند به بهبود کیفیت و بهره وری کمک کنند. به عنوان مثال، استفاده از روش های سنتی و بومی در کشت انگور می تواند به تولید محصولات با کیفیت بالا منجر شود.

۴- ضعف ها

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

- **ناهماهنگی بین نهادها:** نبود هماهنگی بین نهادهای دولتی و خصوصی در زمینه دیپلماسی کشاورزی می تواند مانع از ایجاد روابط مؤثر شود. به عنوان مثال، عدم همکاری میان وزارت جهاد کشاورزی و اتاق بازرگانی ممکن است به عدم شناخت بازارهای هدف منجر شود.
- **کمبود زیرساخت ها:** ضعف در زیرساخت های حمل و نقل و انبارداری، می تواند به کاهش کیفیت محصولات و افزایش هزینه ها منجر شود. به عنوان مثال، نبود جاده های مناسب برای حمل و نقل محصولات به بازارهای داخلی و خارجی می تواند باعث فساد محصولات شود.
- **نا آشنایی با بازارهای هدف:** عدم آگاهی از نیازها و ترجیحات بازارهای کشورهای همسایه، می تواند به کاهش صادرات و نارضایتی کشاورزان منجر شود. به عنوان مثال، عدم شناخت از نیازهای بازار ترکیه در زمینه محصولات کشاورزی می تواند به از دست رفتن فرصت های صادراتی منجر شود.
- ۵ **تهدیدها**
 - **رقابت شدید:** کشورهای همسایه مانند ترکیه و جمهوری آذربایجان با تولید محصولات مشابه و با کیفیت بالا، می توانند تهدیدی برای بازارهای داخلی و صادراتی ایران باشند. به عنوان مثال، صادرات میوه های ترکیه به بازارهای اروپایی می تواند به کاهش تقاضا برای محصولات آذربایجان شرقی منجر شود.
 - **تغییرات اقلیمی:** تغییرات آب و هوایی می تواند به کاهش تولید و تنوع محصولات کشاورزی منجر شود. به عنوان مثال، خشکسالی های اخیر ممکن است به کاهش تولید گندم و سایر محصولات زراعی منجر شود.
 - **تحریم ها و محدودیت ها:** شرایط سیاسی و اقتصادی می تواند بر روابط تجاری و همکاری های کشاورزی تأثیر منفی بگذارد. به عنوان مثال، تحریم ها ممکن است به عدم دسترسی به نهادهای کشاورزی و تجهیزات مدرن منجر شود.
- ۶ **فرصت ها**
 - **افزایش صادرات:** با توجه به موقعیت جغرافیایی و نزدیکی به بازارهای منطقه ای، آذربایجان شرقی می تواند به یک مرکز صادرات محصولات کشاورزی تبدیل شود. به عنوان مثال، صادرات سیب و انگور به کشورهای همسایه مانند ارمنستان می تواند به افزایش درآمد کشاورزان کمک کند.
 - **توسعه صنایع تبدیلی:** ایجاد صنایع تبدیلی مانند کارخانه های تولید آبمیوه و کنسرو، می تواند ارزش افزوده محصولات را افزایش دهد. به عنوان مثال، تولید آبمیوه از سیب های آذربایجان شرقی می تواند به تأمین نیاز بازارهای داخلی و خارجی کمک کند.
 - **همکاری های منطقه ای:** ایجاد توافقات تجاری و کشاورزی با کشورهای همسایه می تواند به تقویت روابط اقتصادی و افزایش صادرات کمک کند. به عنوان مثال، توافقات همکاری با جمهوری آذربایجان در زمینه کشت و برداشت محصولات می تواند به تبادل تجربیات و تکنولوژی کمک کند.
- ۷ **موانع و چالش ها**
 - **عدم دسترسی به منابع مالی:** کشاورزان به دلیل کمبود سرمایه، قادر به استفاده از تکنولوژی های نوین و بهبود روش های تولید نیستند. به عنوان مثال، عدم دسترسی به وام های کم بهره می تواند مانع از خرید ماشین آلات پیشرفته شود.
 - **آموزش و مهارت:** نیاز به آموزش و ارتقای مهارت کشاورزان در زمینه استفاده از تکنولوژی های نوین و بهبود روش های کشاورزی وجود دارد. برگزاری کارگاه های آموزشی و دوره های تخصصی می تواند به بهبود این وضعیت کمک کند.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

- **تنظیم بازار:** عدم وجود ساز و کارهای مناسب برای تنظیم بازار و قیمت گذاری عادلانه، می تواند به نارضایتی کشاورزان و کاهش انگیزه آنها منجر شود. به عنوان مثال، نوسانات قیمت سیب در فصل برداشت می تواند به ضرر کشاورزان باشد.
- ۸- **الزامات دیپلماسی کشاورزی**
- **توسعه روابط دوجانبه:** ایجاد و تقویت روابط دوجانبه با کشورهای همسایه از طریق توافقات تجاری و همکاری های کشاورزی. به عنوان مثال، امضای توافقنامه های همکاری با ترکیه در زمینه تبادل محصولات و تکنولوژی های کشاورزی.
- **برگزاری نمایشگاه ها و همایش ها:** برگزاری نمایشگاه ها و همایش های بین المللی کشاورزی برای معرفی محصولات و تبادل تجربیات. به عنوان مثال، برگزاری نمایشگاه محصولات کشاورزی آذربایجان شرقی می تواند به جذب سرمایه گذاران و خریداران خارجی کمک کند.
- **ایجاد نهادهای مشترک:** تأسیس نهادهای مشترک برای بررسی و حل مشکلات کشاورزی و تبادل اطلاعات و تجربیات. به عنوان مثال، ایجاد شورای کشاورزی مشترک با کشورهای همسایه می تواند به بهبود همکاری ها کمک کند.
- ۹- **راهکارهای عملی**
- **تحقیق و توسعه:** سرمایه گذاری در تحقیق و توسعه برای بهبود کیفیت و تنوع محصولات کشاورزی. به عنوان مثال، همکاری با دانشگاه ها و مراکز پژوهشی برای توسعه تکنیک های نوین کشت و برداشت.
- **آموزش و توانمندسازی:** برگزاری دوره های آموزشی برای کشاورزان در زمینه تکنولوژی های نوین و بهبود روش های کشت و برداشت. به عنوان مثال، برگزاری کارگاه های آموزشی در زمینه کشاورزی دقیق و استفاده از سنسورها.
- **تقویت زیرساخت ها:** بهبود زیرساخت های حمل و نقل و انبارداری برای تسهیل در صادرات محصولات کشاورزی. به عنوان مثال، توسعه جاده های ارتباطی و تأسیس سردخانه های مدرن برای حفظ کیفیت محصولات.
- **برندسازی:** ایجاد برندهای معتبر برای محصولات کشاورزی استان به منظور افزایش شناخت و تقاضا در بازارهای بین المللی. به عنوان مثال، برندینگ محصولات سیب و انگور آذربایجان شرقی می تواند به جذب مشتریان خارجی کمک کند.

نتیجه گیری

دیپلماسی کشاورزی در آذربایجان شرقی با توجه به ظرفیت ها و چالش های موجود، می تواند به عنوان یک ابزار مؤثر در توسعه اقتصادی و تأمین امنیت غذایی عمل کند. با بهره گیری از قوت ها و فرصت ها و رفع ضعف ها و موانع، می توان به بهبود وضعیت کشاورزی و تقویت روابط بین المللی در این حوزه کمک کرد. ایجاد همکاری های بین المللی و استفاده از تجربیات موفق در زمینه کشاورزی می تواند راهگشای توسعه پایدار این بخش باشد.

مهندس محمد ذاکری، معاون امور گمرکی حوزه نظارت گمرکات استان در خصوص آمار وضعیت صادراتی استان، مطالب زیر را ارائه داد:

آمار مقایسه ای صادرات محصولات کشاورزی در ۵ ماهه سال های ۱۴۰۲ - ۱۴۰۳

درصد تغییرات		۵ ماهه سال ۱۴۰۲		۵ ماهه سال ۱۴۰۳		صادرات
ارزش	وزن	ارزش (هزار دلار)	وزن (تن)	ارزش (هزار دلار)	وزن (تن)	
۱۳	-۸	۶۱۲۷۱	۵۹۲۷۶	۶۹۳۷۲	۵۴۷۹۹	

دیرخانه کیسون های مشورتی - تخصصی

صادرات محصولات کشاورزی (برش استانی) در ۵ ماهه سال

بیشترین میزان صادرات به لحاظ ارزش متعلق به گمرک تبریز با رقمی بالغ بر ۲۶۰۴۶ تن و به ارزش ۴۲ میلیون دلار بوده است. گمرک نوردوز با ارقام ۲۰۴۶۶ تن و ۷/۹ میلیون دلار در رتبه دوم صادرات استان قرار دارد. گمرک جلفا با ۱۶۹۵ تن و ۷/۷ میلیون دلار به عنوان سومین گمرک به لحاظ ارزش صادرات استان است. گمرک بناب با ۳۴۰۲ تن و ۸/۶ میلیون دلار به عنوان سومین گمرک به لحاظ ارزش صادرات استان است. گمرک مراغه با ۲۸۷۰ تن و ۲ میلیون دلار به عنوان سومین گمرک به لحاظ ارزش صادرات استان است. گمرک سهلان با ۳۲۰ تن و ۴/۱ میلیون دلار به عنوان سومین گمرک به لحاظ ارزش صادرات استان است.

بزرگترین مقاصد صادراتی محصولات کشاورزی در ۵ ماهه سال ۱۴۰۳

ترکیه با ۲۸ میلیون دلار - ۴۰٪ از کل صادرات ارمنستان با ۲/۱۰ میلیون دلار - ۱۴٪ از کل صادرات لبنان با ۲/۴ میلیون دلار - ۶٪ از کل صادرات عراق با ۸/۳ میلیون دلار - ۵٪ از کل صادرات امارات با ۴/۳ میلیون دلار - ۵٪ از کل صادرات کلاً صادرات به ۶۳ کشور صورت گرفته که پنج کشور نخست با مجموع سهمی در حدود ۷۴ درصد از وزن، ۷۱ درصد از کل ارزش صادرات کالای کشاورزی استان را به خود تخصیص داده‌اند. ۱۹۳ نوع تنوع کالایی صادرات که عمده ترین آنها انواع پسته ۲۵ میلیون دلار، انواع کشمش ۱۹ میلیون دلار، انواع خرما ۹ میلیون دلار، رب گوجه ۴ میلیون دلار و کالاهای گلخانه ای ۵/۳ میلیون دلار و غیره. میانگین ارزش صادراتی برای هرتن کالا در سال ۱۴۰۳، ۶۶/۱۲ دلار و در سال ۱۴۰۲، ۳۴/۱۴ دلار بوده است.

کشورهای جدید مقاصد صادراتی محصولات کشاورزی در ۵ ماهه سال

کشور	وزن تن	ارزش دلار
کویت	۱۴۸	۳۰۸,۶۵۸
بنگلادش	۲۰	۴۲,۰۰۰
اردن	۲۰	۴۲,۰۰۰
کنیا	۲۰	۴۲,۰۰۰
کلمبیا	۴۶	۲۹,۴۰۰
جورجیای جنوبی	۲۲	۲۴,۸۵۶
تیرینیداد و توباگو	۲۲	۲۴,۷۹۴
مونتگرو	۱۹	۱۰,۵۱۲
تیمور شرقی	۳	۱,۰۸۴
جمع کل	۳۲۱	۵۲۵,۳۰۴

مهندس ابوالفضل مرتضایی، معاون توسعه اداره کل امور عشایری استان: در راستای دیپلماسی کشاورزی مناطق عشایری استان با کشورهای همسایه، پیشنهادهای زیر را ارائه کرد:

دیرخانه کیسون های مشورتی - تخصصی

عشایر ایل قره داغ و شاهسون آذربایجان شرقی با جمعیتی بالغ بر ۳۲ هزار نفر در فصل قشلاق و ۴۲ هزار نفر در فصل ییلاق بعنوان جامعه سوم در کنار جوامع روستایی و شهری استان محسوب می شوند. جامعه عشایری استان علی رغم برخی مشکلات، در تولید محصولات لبنی، تولیدات زراعی-باغی، صنایع دستی و ... نقش مهمی در استان ایفاء می کنند. از آنجایی که بیش از ۸۲ درصد عشایر استان در منطقه قره داغ قرار دارد از اینرو برخی پیشنهادات در راستای دیپلماسی کشاورزی با کشورهای همسایه به شرح ذیل بحضور ایفاد می گردد.

- پیشنهاد بهره مندی از مراتع و اراضی قابل زراعت کشورهای همسایه: با توجه به اینکه پرورش دام سبک و تعلیف احشام از عرصه های طبیعی (دامداری) شغل اصلی عشایر می باشد و از طرفی به دلیل تغییرات اقلیمی، تاب آوری و تولیدات مراتع استان کاهش یافته است. از اینرو استفاده از علوفه مراتع بکر منطقه قره باغ کشور آذربایجان جهت تعلیف احشام عشایر منطقه قره داغ یا اجاره اراضی جهت کشت محصولات علوفه ای می تواند یکی از راهکارهای مناسب جهت افزایش تولیدات دامی و لبنی عشایر استان گردد. قابل اشاره است که این موضوع در دوهه اخیر مطرح بوده است ولی تا بحال منجر به نتیجه نشده است.
- نیازسنجی ذائقه مردمان کشورهای همسایه بویژه کشور آذربایجان جهت تولید محصولات دامی و کشاورزی: با توجه به وجود رودخانه دائمی ارس، احداث سدها و ایستگاه های پمپاژ بر روی رودخانه مذکور و در کنار آن احداث سد ارسباران در شهرستان کلبر و سد عمارات در شهرستان هوراند که منجر به تولید محصولات کشاورزی و دامی توسط عشایر، روستائیان و بخش خصوصی در منطقه قره داغ شده است. از طرفی فرهنگ غذایی کشور آذربایجان که اهمیت زیادی به کیفیت جیره غذایی قایل هستند می توان با نیاز سنجی ذائقه مردمان کشور آذربایجان و تغییر الگوی کشت در منطقه قره داغ نسبت به تامین نیاز غذایی کشور مذکور اقدام نمود.
- برنامه ریزی جهت صادرات ورنی: با عنایت به اینکه تولید ورنی توسط زنان عشایری یکی از صنایع دستی مهم می باشد و از طرفی ورنی از قرون گذشته در منطقه قفقاز درای جایگاهی مناسب می باشد. لذا پیشنهاد می گردد با بازاریابی ورنی در کشورهای آذربایجان، ارمنستان و ترکیه ورنی های تولیدی عشایر را صادر نمود تا منجر به رونق صنعت ورنی بافی و بهبود معیشت عشایر منطقه شود.
- ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی جهت فرآوری تولیدات محصولات کشاورزی و دامی با استفاده از پتانسیل اتاق بازرگانی و شهرک های صنعتی استان نظیر شهرک سلیمی: با اختصاص اراضی ملی به بخش های خصوصی و بزرگ در مناطق روستایی و عشایری استان بخصوص در منطقه قره داغ می توان از پتانسیل آنها و همچنین نیروی کار ارزان قیمت در مناطق روستایی و عشایری جهت فرآوری محصولات کشاورزی و دامی بهره گرفت که تحقق این امر می تواند علاوه بر افزایش تولید و بهره وری، زمینه ساز صادرات به کشورهای همسایه شود.
- احداث بازارچه مرزی در یکی از کمرگ های موجود شهرستان خدآفرین: با عنایت به نزدیکی فرهنگی مردمان دو طرف رودخانه ارس در منطقه قره داغ و قره باغ پیشنهاد می گردد نسبت به احداث بازارچه مرزی و فروش تولیدات کشاورزی منطقه اقدام نمود.

دیرخانه کیسیون های مشورتی - تخصصی

- در پایان پیشنهاد می گردد نسبت به مطالعه امکان سنجی تولید و صادرات محصولات کشاورزی (زراعی، باغی، دامی) و صنایع دستی بر اساس نیاز کشورهای همسایه اقدام شود.

مهندس مصطفی قنبری، دبیر خانه کشاورز استان: در گذشته ارتباط میان تولید کنندگان بخش کشاورزی و تجار برقرار بوده و تجارت صورت سنتی دست کشاورزان و تولید کنندگان را می گرفتند اما الان این ارتباط قطع شده است و برای احیای آن باید تلاش کرد و اتاق بازرگانی می تواند به بخش کشاورزی در این رابطه کمک کند و ارتباطات گسترده ای را بین تجار و صادرکنندگان با تولیدکنندگان بخش کشاورزی برقرار کند. دوم اینکه یافته ها و تحقیقات علمی و سیاست گذاری بخش کشاورزی باید در یک راستا باشند که اکنون نیستند و از تحقیقات علمی به اندازه کافی در سیاست گذاری استفاده نمی شود و در صورت نیاز حتی لازم است از تحقیقات موسسات بین المللی هم استفاده شود.

مهندس میر محبوب موسوی، کارشناس منابع طبیعی:

کسب نتیجه از دیپلماسی کشاورزی مستلزم انجام اقداماتی است که به آن ها اشاره می شود:

- ۱- جلب اعتماد جهانی برای انجام تعهدات فیما بین مخصوصا ارتباط امن و مستدام با همسایه ها و تاجر پروری مقید به شیوه صادرات و واردات
- ۲- استفاده از قوانین FAO در صادرات و واردات محصولات کشاورزی سالم از نظر تراریخته و سموم ممنوعه و شناخت از نیازهای جهانی برای محصولات کشاورزی
- ۳- عضویت در FATF و انجام معاملات مالی منظم با جهان
- ۴- قبول برجام و استفاده از فرصت ها و تهدیدات و شناخت از بازار هدف
- ۵- ضرورت دارد در دیپلماسی کشاورزی میزان آبهای تجدید پذیر و صدور آب مجازی با مطالعه دقیق انجام پذیرد.

دکتر دهناد، رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان:

با توجه به پیشینه طولانی جاده ابریشم در استان، دیپلماسی کشاورزی لازم و ضروری است اما قبل از آن، دیپلماسی داخلی نیاز است تا بتوان بر ناکارآمدی ها غلبه کرد. امروزه کاربران بخش کشاورزی از ۴ میلیون و ۸۰۰ هزار به ۴ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر کاهش یافته و سرمایه گذاری در این بخش نیز به ۶ درصد کاهش یافته است حال آن که این بخش با توجه به لزوم بهره مندی از فن آوری های نوین به سرمایه گذاری بیشتر نیاز دارد. برای اینکه بتوان از ظرفیت های دیپلماسی کشاورزی حداکثر بهره برداری به عمل آورد باید یک نقشه راه تعریف کرد که در آن همه جوانب امور تعریف و تبیین و مسئولیت دستگاه های ذی ربط مشخص شود.

دکتر مظفر روستایی، رئیس مرکز تحقیقات دیم کشور:

ما اگر یک تن کود اوره صادر کنیم می توانیم معادل یک تن گندم وارد کنیم اما اگر همین یک تن کود اوره را در داخل مصرف کنیم ۱۰ تن تولید گندم افزایش می یابد و اگر امسال تولید گندم به ۱۲ میلیون تن افزایش یافته معادل نصف آن از طریق کشت دیم بوده است که در راستای جهش تولید صورت گرفته است. در قزاقستان با توجه به سردسیر بودن منطقه تنها برخی از فصول مانند بهار برای کشت مناسب است و هرچه زمان کشت طولانی شود اجاره بهای زمین ها به شدت کاهش می یابد چراکه زمان برداشت به برف می خورد و به همین دلیل با مکانیزه کردن کشت تلاش شده است که حداکثر

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

استفاده از کوتاه بودن زمان کاشت به عمل آید. برای اینکه از ظرفیت های کشاورزی استان حداکثر استفاده صورت گیرد اولاً نیاز به بخش خصوصی توانمند است و دوم اینکه مراودات و ارتباطات خارجی تسهیل و تسریع شود.

مهندس آخوندی، کارشناس حوزه شیلات و صنایع تبدیلی: نگاه به اقلام صادراتی محصولات کشاورزی نشان می دهد که اگر به جای این محصولات آب صرف شده به آن را صادر می کردیم درآمد بیشتری کسب می کردیم. برای مثال اگر بناست هندوانه کشت و صادر کنیم بهتر است هندوانه استرالیایی کشت کنیم که تنها هر کیلو تخم آن ۱۰۰ دلار است حال آنکه هر کیلو تخم هندوانه ایرانی یک دلار است. اگر با کشت فراسرزمینی و مدیریت واردات آب مجازی بتوانیم ۱۰ درصد از مصرف آب کشاورزی را کم کنیم خواهیم توانست بسیاری از کمبودهای آبی را در استان جبران کنیم. همچنین نیاز است قبل از اینکه به فکر جذب سرمایه گذاران خارجی باشیم تلاش کنیم از سرمایه گذاران ایرانی مقیم خارج برای سرمایه گذاری دعوت کنیم. علاوه بر این ها با توجه به خطر از دست رفتن بازارهای سنتی نیاز است از طریق دیپلماسی کشاورزی به حفظ و ارتقای این بازارها تلاش کنیم.

دکتر ولی الله حامی، کارشناس اقتصادی وزارت امور خارجه:

ایران بعد از چین بیشترین همسایگان را دارد و با ۱۵ کشور همسایه است و این در چارچوب سیاست همسایگی فرصت مغتنمی برای توسعه روابط است و اگر چه بناهای این سیاست در دولت سیزدهم گذاشته شد اما در دولت چهاردهم نیز ادامه خواهد یافت. استان آذربایجان شرقی با جمهوری آذربایجان، نخجوان و ارمنستان همسایه است و در این کشورها فرصت های خوبی برای توسعه مناسبات در عرصه های تجاری و اقتصادی وجود دارد و درخصوص آذربایجان، کمیسیون مشترک اقتصادی میان دو کشور تشکیل شده و لازم است مطالبات استان در چارچوب دیپلماسی داخلی به اطلاع طرف ایرانی کمیسیون رسانده شود تا در دستور کار کمیسیون قرار گیرد. در نخجوان علاقه شدید به محصولات ایرانی وجود دارد و با وجود محدودیت های دولت آذربایجان باز خیلی از محصولات لبنیاتی و صنایع غذایی را می توان در فروشگاه های آن پیدا کرد که این می تواند فرصتی برای صدور محصولات ایرانی و استان به این منطقه باشد. همچنین با توجه به اینکه کشاورزی این منطقه به صورت سنتی صورت می گیرد لذا بخش کشاورزی ایران می تواند از آن به اشکال مختلف فرصت سازی کند.

مهندس علیرضا پور انوری، رئیس گروه آمایش سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان:

پیش از صادرات باید ارزش واقعی محصولات و اینکه چقدر آب مصرف می کنند سبک و سنگین شود و محصولاتی تولید و صادر شود که از مزیت نسبی برخوردار باشند. لذا باید از منظر اقتصاد کشاورزی به موضوع نگاه شود و دیپلماسی کشاورزی از این منظر دنبال شود و در عین حال در کشورهای هدف ذائقه سنجی شود.

دکتر احمد کاظم زاده، مشاور کمیسیون و دبیر گروه هیدروپلیتیک (ابواس):

در گذشته دیپلماسی در حوزه وزارت خارجه بود و به عنوان ابزار مسالمت آمیز تلقی می شد که در خدمت تامین منافع ملی و امنیت ملی قرار می گرفت. حالا باید دید چه اتفاقی افتاده که دیپلماسی به عرصه کشاورزی و کشاورزی به عرصه دیپلماسی ورود پیدا کرده است. این اتفاق همان تغییرات اقلیمی است که در کنار تحولات سیاسی جهانی، "ژئوپلیتیک غذا" را در سیبیل توجه دولت ها قرار داده است. اگر تا چند دهه پیش دولت ها برای ورود به مناطقی رقابت می کردند که دارای ذخایر نفتی و گازی بودند اکنون دولت ها به مناطقی ورود می کنند که دارای اهمیت تولید غذاست. یکی از حوزه های ژئوپلیتیک غذا، قفقاز و آسیای میانه است که خیلی از کشورها از دور

دیرخانه کیسون های شورتی - تخصصی

و نزدیک به این منطقه هجوم آورده و اقدام به کشت فراسرزمینی کرده اند و به نظر می رسد ایران در این عرصه از دیگران عقب مانده است. بعد از جنگ جهانی دوم این نظریه مطرح شد که اگر دولت ها نمی توانند در حوزه های سخت سیاسی و امنیتی همکاری کنند اما می توانند این همکاری را از حوزه های نرم و غیرسیاسی مانند ذغال و فولاد شروع کنند و بتدریج آن را به سایر حوزه ها تسری دهند. اکنون به نظرمی رسد کشاورزی از این کارکرد برخوردار است و ایران حتی برای رفع دغدغه های امنیتی خود در زنگزور می تواند از این شیوه استفاده کند و با اجاره طولانی مدت مراتع استان سیونیک هم فضای تنفسی به سفره های آبی زیرزمینی استان دهد و هم اینکه دغدغه های امنیتی خود را در پوشش غیرسیاسی و غیرامنیتی تامین کند.

دکتر محمد خالدی، پژوهشگر آبیاری و زهکشی و عضو مجمع بنیاد نخبگان:

یافتن بازار هدف یکی از مسایل مهم صادرات محصولات کشاورزی است که با تمرکز بر چند محصول که پتانسیل مناسبی را بدین منظور دارند توصیه می شود. این امر با در نظر گرفتن استاندارد های بازار هدف و با تعامل با آن کشور مقدور خواهد بود که با اختصاص آزمایشگاه های متناسب این امر در کشور هدف و مبداء تسهیل خواهد شد. در وضعیت فعلی، ما در واقع بخشی از سرزمین مان را می فروشیم نه محصولات تولیدی را. چون با این محصولات، بخشی از منابع آبی هم به بهای اندک صادر می شود.

مهندس اسماعیلی، کارشناس ارشد منابع طبیعی:

پیش از پرداختن به دیپلماسی در بخش خارجی، باید به تقویت دیپلماسی در عرصه داخلی پرداخته شود. طبعاً یکی از اهداف و مسئولیت های دیپلماسی کشاورزی در عرصه داخلی کمک به حفظ ذخایر آبی زیرزمینی از طریق حفظ مراتع است که این هم مستلزم توجه به آمایش سرزمین است و اگر از این منظر به موضوع نگاه شود توسعه باغات در اراضی شیبدار به بهانه افزایش تولیدات داخلی هیچ توجیه منطقی ندارد.

اصغر خلیل پور نهر، مشاور عالی فرمانداری تبریز:

کتابی به قلم دکتر امین لطفعلیان دهکردی عضو هیئت علمی گروه مهندسی مکانیک بیوسیستم دانشکده کشاورزی دانشگاه شهرکرد و اشکان فارسی منتشر شده است. کتاب «دیپلماسی کشاورزی» در ۱۹۸ صفحه در قطع رقعی، گردآوری و به همت شعبه سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی استان وارد بازار نشر شده است.

در معرفی این کتاب آمده است: مفهوم دیپلماسی کشاورزی به موضوع هایی پیرامون تجارت، خط مشی ها و روابط بین المللی حوزه کشاورزی اشاره دارد. در کتاب دیپلماسی کشاورزی مفاهیم تجارت و روابط بین المللی تشریح شده و سپس به حوزه کشاورزی پرداخته شده است، به نحوی که سیاست ها و راهبردهای اساسی در تامین امنیت غذایی در گستره جهان مورد بررسی قرار گرفته است. در نهایت نقش سازمان های بین المللی در تجارت محصولات کشاورزی و ارتباطات بین کشورها در این حوزه تشریح شده و پیشنهاد تشکیل یک سازمان بین المللی جهت تسهیل تجارت جهانی حوزه کشاورزی با تأکید بر اهداف مشترک تحت عنوان سازمان توسعه کشاورزی کشورهای اسلامی نیز در این کتاب مورد بررسی قرار گرفته است. برخی از سرفصل های کتاب دیپلماسی کشاورزی شامل: بررسی بلوک های تجاری و نقش آن ها در تجارت کشاورزی، تراز تجاری، آب مجازی و کشاورزی قراردادی، راهبردهای تامین امنیت غذایی، سازمان های بین المللی حوزه تجارت کشاورزی و بررسی دیپلماسی برترین کشورهای حوزه تجارت جهانی محصولات کشاورزی است. به نظر می رسد تهیه و مطالعه این کتاب می تواند به اهداف جلسه و کمیسیون کمک شایانی بکند.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

دکتر جبار علی ذاکری، معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری:

تصدی گری باید با بخش خصوصی باشد اما رفع موانع و تسهیل گری باید توسط دولت و حاکمیت صورت گیرد. لذا باید بخش خصوصی موانع موجود را اولویت بندی و در اختیار ما قرار دهد و پیگیری آن را از ما مطالبه کند. نکته بعدی این است که امروز مدیریت کسب و کارها تغییر کرده و الکترونیکی شده و برای مثال درآمد شرکت آمازون از درآمد برخی دولت ها پیشی گرفته است. لذا باید از این ظرفیت جدید هم برای توسعه صادرات محصولات استفاده کرد. البته باید روی چند محصول که از مزیت نسبی برخوردارند و در عین حال روی منابع آبی تاثیر منفی نمی گذارند تمرکز کرد و در عین حال باید بازارهای هدف و ذائقه مصرف کنندگان را نیز باید شناسایی کرد و بعد به امر صادرات اقدام کرد.

تصمیمات داخلی کمیسیون:

- لزوم برگزاری نشست بعدی کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست با حضور همه مسئولان ارشد استانی ذی مدخل در حوزه های آب، کشاورزی و محیط زیست به منظور پیگیری زمینه های اجرایی پیشنهاد های مطروحه
- تهیه کتاب دیپلماسی کشاورزی دکتر امین لطفعلیان دهکردی و توزیع آن میان اعضای کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست اتاق بازرگانی

مصوبات جلسه :

ردیف	متن مصوبه
۱	لزوم تهیه و انتقال سریع مطالبات استان در زمینه توسعه تجارت کشاورزی با جمهوری آذربایجان و رفع موانع در این زمینه به نمایندگی وزارت امور خارجه در مرکز تبریز جهت قرارداد در دستور کار کمیسیون مشترک دو کشور با توجه به استقبال شدید مردم جمهوری آذربایجان بخصوص نخجوان از محصولات ایرانی
پیشنهاد های کارشناسی	
۱	لزوم تشکیل معاونت کشت فراسرزمینی در وزارت جهاد کشاورزی برای واردات آب مجازی و دادن فضای تنفسی به سفرهای زیرزمینی
۲	لزوم عملیاتی کردن طرح پیشنهادی کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست اتاق بازرگانی دال بر اجاره طولانی مدت مراتع استان سیونیک ارمنستان به منظور دادن فضای تنفسی به مراتع استان. اجرای این طرح با توجه به طرح ایجاد کریدور زنگزور، برای ایران اهمیت و کارد امنیتی و نظامی هم دارد و کم هزینه ترین راه برای حل این مساله به شمار می رود.
۳	لزوم تاجر پروری به منظور احیای ارتباطات سنتی میان تجار و تولید کنندگان بخش کشاورزی
۴	لزوم تسهیل مرادوات بین المللی و استفاده از تجارب و همیاری نهادهای بین المللی در امر صادرات و واردات محصولات کشاورزی و احیای منابع آبی
۵	لزوم توجه به دیپلماسی داخلی برای ایجاد هماهنگی های موثر بین نهادهای و دستگاه های ذی مدخل در حوزه های آب، کشاورزی و محیط زیست در راستای یکپارچه سازی مدیریت

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

۶	لزوم تهیه نقشه راه تجارت کشاورزی با بازتولید احیای جایگاه سنتی استان در جاده ابریشم
۷	لزوم استفاده از توان و سرمایه ایرانیان مقیم خارج برای حل چالش های آبی و کشاورزی و محیط زیست استان
۸	لزوم جایگزینی های کشت هندوانه های استرالیایی با هندوانه های بومی با توجه به ارزش ۱۰۰ برابری تخم هندوانه های استرالیایی
۹	لزوم تعیین مزیت نسبی استان در محصولات کشاورزی و تمرکز بر چند محصول مشخص که هم از ارزش افزوده صادراتی بسیار بالایی برخوردار باشند و هم اینکه با ذائقه بازارهای هدف و مصرف سازگار باشند و در عین حال به ذخایر آبی استان آسیب نرسانند.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز
TABRIZ CHAMBER OF COMMERCE, INDUSTRIES, MINES & AGRICULTURE